

Asta Balčiūnaitienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

Ilona Tandzegolskienė

Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva

KALBINIŲ GEBĖJIMŲ UGDYMAS TAIKANT INOVATYVIAS UGDYMO STRATEGIJAS: ISTORIJOS PASAKOJIMO ATVEJIS UŽSIENIO KALBŲ PAMOKOSE

Santrauka. Šio straipsnio tikslas yra pristatyti istorijos pasakojimo mokymo(si) metodą, kuris gali būti taikomas užsienio kalbų pamokose. Istorijos pasakojimas įgalina besimokančiuosius analizuoti aktualias temas naudojant jau sukaupią informaciją, spręsti problemas, akcentuojant asmeninę patirtį ir vertybes, klausytis kitų istorijų pasakojimų ir įgyti vertingos informacijos. Viena vertus, kartu yra ugdomi komunikaciniai gebėjimai, kadangi pasakojimo metu yra pakartojami ir lavinami sakinio struktūros, fonetikos, žodyno bei gramatikos įgūdžiai. Taip pat besimokantieji ugdo problemų sprendimų įgūdžius, kai jie stengiasi prisiminti įgytą informaciją ir atsako į klausimus per limituotą laiko intervalą. Kita vertus, taikydami šį istorijos pasakojimo metodą, mokytojai inspiroja besimokančiuosius dalintis savo patirtimi ir pasakojant tobulinti savuosius lingvistinius gebėjimus. Įsitraukimas į veiklas, orientuotas į informacijos tėkmę, motyvuoja besimokančiuosius būti be išankstinių nuostatų ir juos skatina mokytis individualiai. Šis straipsnis apžvelgia teoriniame lygmenyje istorijos pasakojimo metodo aktualumą ir pristato empiriniame lygmenyje istorijos pasakojimo elementų taikymo naudingumą užsienio kalbos pamokose. Tyrimas suplanuotas ir vykdytas X Kauno gimnazijoje, kurioje antros klasės mokiniai (amžiaus vidurkis 16 metų) kūrė ir pristatė istorijas tema „Mano šventė“. Istorijos pasakojimas pamokoje buvo pritaikytas kaip vienas iš užsienio kalbos mokymosi metodų ir įvertintas remiantis mokinių refleksijomis bei tyrėjo užrašais. Tyrimo rezultatai demonstruoja, kad besimokantieji buvo labiau įsitraukę į pateiktą medžiagą, sugebėjo komunikuoti naudodami naujas lingvistines konstrukcijas. Klausydamiesi kalbėtojų jie sužinojo apie įvairias atostogų tradicijas, skirtingus asmeninius požiūrius, tuo pačiu įtvirtino bei patobulino fonetikos, sintaksės ir kitus kalbinius įgūdžius. Tyrimo dalyviai pabrėžė, kad jiems buvo įdomu ruošti istorijos pasakojimo užduotį – rašyti, skaityti parengtą pasakojimą ir aktyvuoti įgytą informaciją. Istorijos pasakojimo metodo pritaikymo metu išryškėjo neigiami aspektai, kurie siejasi su emocijomis, streso valdymu ir gebėjimu mokytis.

Pagrindinės sąvokos: inovatyvios ugdymo strategijos; istorijos pasakojimas; užsienio kalbos pamokos.

Įvadas

Inovatyvios ugdymo strategijos šiuo metu apibūdinamos kaip
a) mokymo(si) metodai, nukreipti į konkretaus gebėjimo įgijimą arba plėtojimą

ir siejami su IKT bei informaciniais ištekiais, b) mokymo(si) organizavimo principai, skatinantys mokinius perimti mokymosi visą gyvenimą principus (tai atskleidžia mokymo(si) programų atvirumas) ir c) sisteminės inovacijos kūrimas, kuriuo siekiama tarpinstitucinio bendradarbiavimo (Leonavičienė ir Salienė, 2013). Šiame darbe siekiama sujungti mokymosi metodus, susijusius su istorijos pasakojimu (angl. *storytelling*) ir jų elementų taikymu užsienio kalbų pamokose. Istorijos pasakojimas – įprastas mus supančioje aplinkoje: istorijos perteikiamos pasitelkiant paveikslus, pasakas, istorinių asmenybių biografijas ar meninius filmus. Istorijos pasakojamos ir tiesiog bendraujant: diskutuojama aktualiomis temomis, siekiama atskleisti savo požiūrį. Istorijų pasakojimas pasitelkiamas ir užsienio kalbų pamokose: nuolatos prašoma mokinių pasidalyti informacija apie tai, kas patiko ir ką suprato praėjusios pamokos metu, prašoma papasakoti, ką įdomaus veikė savaitgalį, išvykos metu ar lankydamiesi muziejuje. Istorijos pasakojimas čia siejamas su besimokančiojo patirtimi, teigiamomis emocijomis ir bendra pamokos tema. Istoriją galima ne tik pasakoti, bet ir pristatyti pasitelkiant filmuotą medžiagą, kuriant suskaitmenintas istorijas, tačiau čia labai svarbu emocinė pasakojimo raiška, įgytos patirties panaudojimas ir siužeto atskleidimas. Istorijos pasakojimas užsienio kalbų pamokose suteikia galimybę analizuoti aktualią temą panaudojant sukaupią informaciją, spręsti problemas pasitelkiant asmeninę patirtį ir vertybes, klausyti kitų pasakojimų ir rasti galimus probleminės situacijos sprendinius. Labai svarbu ir komunikaciniai gebėjimai, plėtojami kalbėjimo metu, ir žodžių tarimo lavinimas kalbant bei klausant kitų pasakojimų. Apie istorijos pasakojimo metodą ir jo panaudojimo galimybes kalbama Kubanek (2012), Morra (2013), A. Nünning ir V. Nünning (2010), Otto ir Becker (2016), Sammer (2014), Vaih-Bauer (2017) darbuose. Istorijos pasakojimas gali padėti besimokantiems geriau įvaldyti kalbines konstrukcijas, įtraukti į bendrą aktyvią veiklą, tačiau organizuojant ugdymo procesą dažnai šio metodo vengiama, nes pasiruošimas ir pritaikymas reikalauja nemažai laiko, be to, šis metodas gali padaryti mokymosi procesą nevaldomą. Kitaip tariant, besimokantieji individualiai dirba priklausomai nuo asmeninės strategijos ir pajėgumo, o darbas grupėje sukelia gaišatį ieškant bendros temos ir apsibrėžiant bendrą tikslą. Straipsnio tikslas: Apžvelgti istorijos pasakojimo metodo aktualumą ir naudą užsienio kalbų pamokose.

Kalbinių gebėjimų ugdymas pasitelkiant istorijos pasakojimą

Šiuolaikiniame ugdymo kontekste mokymosi situacijos ir faktai interpretuojami labai individualiai ir subtiliai, nes ugdymo procesas dažnai siejamas su kūrybiškumu ir inovacijomis. Tai pabrėžia ir kalbų mokymasis: sakytinė, rašytinė ar vaizdinė interpretacinė užduoties išraiška laikoma individualia, o žinių struktūra, susijusi su kalbos taisyklėmis, – bendra, nes negalima individualiai suprasti gramatinių struktūrų. Taigi, viena vertus, žinios yra plečiamos ir apdorojamos, tačiau, kita vertus, jos kuriamos ir integruojamos į jau įgytas žinias, o naujos konstrukcijos siejamos su jau įsisavintomis. Siekiant sėkmingai ugdyti užsienio kalbos gebėjimus, labai svarbu bendrauti ir bendradarbiauti – tam, kad žinios įgytų struktūrą ir taptų stabilios. Taigi kyla diskusijos dėl istorijos ir refleksijos diegimo į ugdymo turinį. Šiuo atveju svarbu, kad patirtis ir žinios siejami į visumą ir įgyja kalbinę išraišką; tačiau siekiant keliauti dar toliau link naujo pažinimo, būtina taikyti skirtingas ugdymo strategijas: tai leidžia įgyti naujas žinių sistemas ir tikrinti jau įgytąsias. Šiam tikslui pasitelkiamos specialios ugdymo strategijos: kalbų mokymasis taikant naratyvo siužetus arba pasakojimo technikas, pvz., istorijos pasakojimą (angl. *storytelling*), pasakojimo iliustravimas naudojantis IKT.

Kubanek (2012) teigimu, istorinis pasakojimo pirmtakas yra naratyvas. Istorijos pasakojimo metodas – labai populiarus ir naudingas užsienio kalbų pamokose, ypač mokantis antrosios arba trečiosios kalbos. Mokantis užsienio kalbos, besimokantiejiems dažnai skiriamos užduotys, susijusios su konkrečia tema: papasakoti užsienio kalba, ką veikė savaitgalį; papasakoti užsienio kalba, ką matė mieste; papasakoti užsienio kalba, kaip jos mokosi, kas sukelia sunkumų, ką įsiminė praėjusios pamokos; ir pan. Pasakojimo apraiškų galima pastebėti kasdienėse užsienio kalbų pamokose, nes dalijamasi patirtimi, pasakojama apie savo kasdienę veiklą, kuria istorijas raštu ir žodžiu. Užsienio kalbų pamokose įprasta aptarti trumpus pasakojimus, paveikslėlius, knygų ištraukas, įžymių žmonių biografijas. Plečiantis technologinėms galimybėms, atsirado naujų pasakojimo formų, pvz., pristatymas įkeliant filmuotą medžiagą *YouTube* ar pan. Istorijos pasakojimas apima šiuos esminius komponentus: pasakotojas ir klausytojas, turinys ir turinio atvaizdavimas, bendra tema ir

teigiamos emocijos. Taigi, gero istorijos pasakojimo ypatybės čia sutampa su pavykusios pamokos ypatybėmis (Kubanek, 2012; Otto ir Becker, 2016).

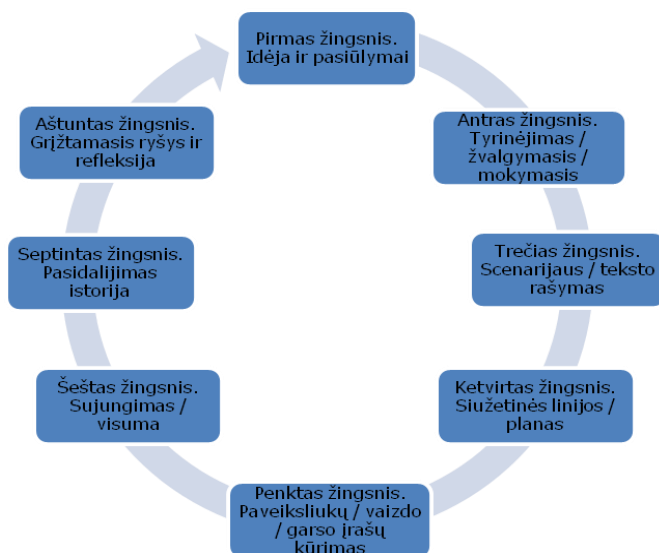
Istoriją pasakoti galima raštu arba žodžiu, pasitelkiant paveikslėlius, nuotraukas, gestus, mimiką ir vaidinimo elementus. Todėl istoriją galima pastebėti ir paveiksle, ir vitraže, ir filme, ir komikse, ir kasdieniame pokalbyje. Pasakojimas atskleidžia ir pasakotojo charakterį, būdą, nes kiekvienas iš mūsų pasakodamas istoriją patiria tam tikrus jausmus, prisimena svarbias akimirkas. Mokiniai istoriniam pasakojimui suteikia struktūrą, kurioje atsiranda vietos vaizduotei, jausmams ir asmeninės patirties perteikimui (Vaih-Bauer, 2017).

Pasakojimas padeda mokiniui plėtoti komunikacinius gebėjimus (A. Nünning ir V. Nünning, 2010; Sammer, 2014; Vaih-Bauer, 2017), tačiau tam nepakanka vien tik istorijų pristatymo, kuriuo norima parodyti pasakojimo ir klausymo gebėjimus (Kubanek, 2012). Daug svarbiau kalbėti apie tai, kas svarbu besimokančiajam, jo vertybių pasauliui, gyvenimo prasmės paieškos (Kubanek, 2012). Kitaip tariant, kasdienių istorijų ir situacijų įprasminimas susijęs su įdomia istorija, patikusia knyga, kasdiene patirtimi – viskuo, kas svarbu mokiniui (Kubanek, 2012). Pasitelkus istorijos pasakojimą, galima pamatyti įvairias realaus gyvenimo probleminių situacijų perspektyvas. Apibrėžiant istorijos pasakojimo sampratą, svarbu paminėti ir socializaciją bei skirtingų kultūrų pažinimą (Vaih-Bauer, 2017).

Taikant šį metodą užsienio kalbų pamokose, besimokantieji tenka atrinkti ir pateikti faktinę informaciją – tai parodo galimus problemos sprendimo būdus, skatina kūrybinį mąstymą, padeda atpažinti savo pranašumus ir pristatyti savo vertybines normas, leidžia patirti pasakojimo malonumą ir sustiprinti viešojo kalbėjimo gebėjimus, lemia elgesio pokyčius ir skatina veikti (Sammer, 2014; Vaih-Bauer, 2017). Istorijų pasakojimas užsienio kalbų pamokose turi daug pranašumų: a) skatina papildomai skaityti užsienio kalba, ieškoti pasakojimui tinkamos informacijos knygoje ir internete; b) skaitant ir planuojant turinį tobulinamas garsų tarimas, šnekos ritmas ir intonacija. Pasakojimo kūrimas leidžia panaudoti žinomus žodžius naujame kontekste ir išmokyti naujų žodžių; c) istorijos pasakojimas plėtoja besimokančiųjų kūrybingumą, lavina vaizduotę. Jie mokosi susitelkti ir būti atidūs. Be to, formuojasi klausymosi esmės suvokimas: įsitikinama, kad klausantis kitų pasakojimų taip pat galima mokytis; d) klausytis pasakojamos

istorijos yra įdomu; tai skatina mokinius įsidėmėti išgirstą informaciją ir perkelti ją į naują lygmenį; e) istorijos pasakojimas suteikia galimybę pažinti kitas šalis ir kitas kultūras bei palyginti kultūras tarpusavyje; f) pasakojamos istorijos intonacija sukuria jaukumo jausmą, pasakojant dalijamasi patirtimi, tai leidžia pažinti vieniems kitus (Kubanek, 2012).

Aptariant pasakojimą, išskiriamas skaitmeninis pasakojimo variantas: jis sujungia medijas ir sukaupią informaciją. Šio metodo naudojimas užsienio kalbų pamokose ir rengiant projektus aptariamas Otto ir Becker (2016), žr. 1 paveikslą. Istorijos pasakojimas įdomus tuo, kad skatina mokinius susieti kelis gebėjimus: informacijos paieškos ir atrankos, IKT panaudojimo, komunikacinius gebėjimus ir pasakojimo struktūravimo įgūdžius. Šis metodas reikalauja ne tik perteikti surinktus faktus, bet ir susieti juos su emocijomis bei vertybių sistema (Morra, 2013; Otto ir Becker, 2016).

**1 pav. Aštuoni žingsniai geros istorijos pasakojimo link
(pagal Otto ir Becker, 2016, p. 53)**

Apibendrinant aktualu pasakyti, kad pasitelkus istorijos pasakojimą galima analizuoti ir aptarti daug svarbių temų ir netgi spręsti besimokantiejiems aktualias problemas, aptarti egzistencinius prieštaravimus ir etikos klausimus. Taip pat patartina kalbėtis apie įžymius žmones, išskirtines

situacijas ar knygų veikėjus, kurie padeda jaunimui suprasti situacijos svarbą ir suteikia galimybę pasakojant istoriją atskleisti savąjį matymo lauką.

Inovatyvių ugdymo strategijų sujungimas ir panaudojimas rusų kalbos pamokose

Veiklos tyrimo eiga ir pagrindiniai etapai

Konstruojant šiuolaikinio ugdymo turinį, svarbios trys mokymo(si) teorijos:

1) **kognityvinė**, kuria atkreipiamas dėmesys į mokinio atradimo džiaugsmą mokantis: tyrinėjama ieškant ir atrandant, iškoduoiant informaciją, išryškinant svarbiausius rezultatus, siekiant tikslo ir aktyviai dalyvaujant mokymosi procese;

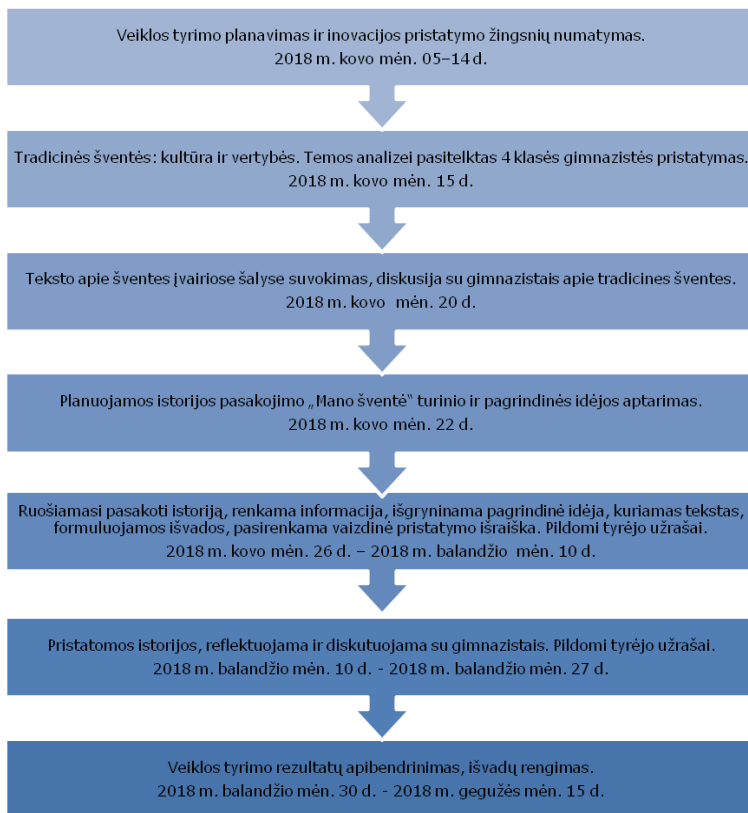
2) **biheavioristinė**, pabrėžianti mokytojo asmeninės patirties svarbą, išorines skatinimo formas, nukreipta į mokymosi rezultatus, pasyvų informacijos gavimą;

3) **konstruktyvistinė**, laikanti mokinį laisvu informacijos kūrėju, gebančiu atnaujinti, tikslinti ir perkurti turimus žinių modelius, pabrėžianti laisvę veikti priklausomai nuo mokinio savarankiškumo lygmens (Leonavičienė ir Salienė, 2013; Tandzegolskienė ir Pileckaitė, 2010).

Veiklos tyrimas šiuo atveju siejamas su inovatyvia ugdymo strategija, ugdančia mokinių kalbinius įgūdžius per istorijos pasakojimus (angl. *storytelling*). Planuojant veiklos tyrimą, siekta analizuoti įdomias istorijas ir besimokančiuosius skatinti ieškoti informacijos tema „Mano šventė“, išryškinant vertybines nuostatas, tradicijų puoselėjimą ir savosios asmenybės įprasminimą.

Veiklos tyrimas buvo suplanuotas ir atliktas 2018 m. kovo–balandžio mėnesiais. Tyrimo eiga pristatoma 2 paveiksle. Pasirinkta kokybinio tyrimo metodinė kryptis, kadangi tyrimas organizuojamas konkrečioje erdvėje (mokykloje, konkrečioje gimnazistų grupėje), planuojant aiškias ir konkrečias veiklas, siekiant mokinių patirties refleksijos. Kokybiniai tyrimai leidžia surinkti įvairiapusę informaciją apie analizuojamąjį reiškinių ar objektą, padeda išaiškinti

faktų unikalumą ir nuosekliai juos aprašyti (Rupšienė, 2007). Mokslinėje literatūroje (Chiu, 2003) šis metodas laikomas tinkamu interpretuoti fenomeną, suprasti ir atskleisti priežastingumą, plėtoti diskusiją.

2 pav. Tyrimo eiga ir inovacijos pristatymas

Duomenų rinkimui naudotas refleksijos rašymo metodas, išryškinantis besimokančiųjų gebėjimą taikyti turimas žinias ir patirtį pasakojant istoriją rusų kalbos pamokose bei siekiant įgyti naujos patirties pasitelkus inovatyvias ugdymo strategijas. Refleksijos buvo rašomos raštu, klasėje, prieš apibendrinamąją diskusiją. Klausimai refleksijai (Hilzensauer, 2008):

- Kaip sekėsi ruošti užduotims?
- Kas buvo įdomu?
- Kaip jautėtės?

Toks variantas pasirinktas tikslingai, siekiant, kad besimokantieji pirmą atskleistų savo nuomonę ir jausmus apie vykusias pamokas, o vėliau kartu dalyvautų apibendrinamojoje diskusijoje. Gimnazistų refleksijoms apibendrinti ir pristatyti pasitelktas turinio analizės metodas. Pedagoginei veiklai apibendrinti pasitelkta tyrėjo užrašų analizė, kuria siekta pateikti apibendrinančias išvagas.

Veiklos tyrimas suplanuotas ir vykdytas X Kauno gimnazijoje. Tyrimo dalyviai pasirinkti naudojant tikslinės atrankos būdą, t. y. į tyrimą įtraukti mokiniai, besimokantys rusų kalbos gimnazijoje B1 lygiu. Veiklos tyrime iš viso dalyvavo 45 antrų gimnazinių klasių gimnazistai, t. y. 4 gimnazinės klasės (amžiaus vidurkis 16 metų).

Atliekant veiklos tyrimą, buvo laikomasi teisingumo, geranoriškumo, pagarbos asmeniui, skaidrumo ir teisės gauti tinkamą informaciją principų. Įgyvendinant *geranoriškumo principą*, gimnazistams buvo užtikrinama saugi tyrimo aplinka, kurioje jie nesijautė nemaloniai. Prieš pradėdant veiklos tyrimą, dalyviai buvo informuoti apie šios veiklos tikslus ir laisvę apsispręsti dalyvauti. Veiklos tyrimo dalyviams buvo pateiktos aiškios instrukcijos apie užduotis ir pagarbūs patirties refleksijai skirti klausimai, nežeidžiantys dalyvių orumo ir privatumo. Veiklos tyrimo laikas ir užduotys buvo suderintos su gimnazijos administracija, gautas žodinis pritarimas. Laikantis *pagarbos asmens orumui principo*, informacija buvo pateikiama neutraliai, paaiškintas veiklų prasmingumas. Siekiant realizuoti *teisingumo principą*, gimnazistams paaiškinta pagal kokius kriterijus ir kodėl buvo atrinktos jų klasės. Informuota, kad tyrimo rezultatai nebus skelbiami viešai, kad dalyvių vardai ir pavardės nebus nurodomos (pateikiamos tik tyrimo ataskaitoje). Užtikrinant *teisę gauti informaciją*, veiklos tyrimo dalyviams atsakyta į visus jiems rūpimus klausimus tiek pradėdant veiklos tyrimą, tiek jo metu (Žydžiūnaitė, 2011).

Pradedant planuoti veiklos tyrimą, bendrą temos pavadinimą lėmė išsivysčiusi diskusija tyrimo metu, kai keletas merginų pabrėžė, kad neina į bažnyčia ir niekada ten neis. Artėjanti šv. Velykų šventė leido sieti planuojamas pamokas su švenčių tematika. Įvadiniu – parengiamuoju – veiklos atskaitos tašku tapo 4 gimnazinės klasės pranešimas „Tradicinės šventės“. Jo metu planuota parodyti, kaip švenčiamos Užgavėnės skirtingose šalyse, kokios asmens ir šeimos vertybės išryškintos pasitelkiant kultūrinį pagrindą. Kito

etapo metu buvo aptariama istorijos pasakojimo struktūra ir svarbios šalies šventės, diskutuojama apie parengto pasakojimo formą. Rengiantis pasakojimo kūrimui, buvo atsižvelgiama į tris dalykus: tradicijų aktualumą, vertybines nuostatas ir asmeninį santykį. Taip pat buvo prašoma pagalvoti apie patikimos informacijos šaltinius, temos dėstymo planą ir išvadų pateikimą. Pasiruošimui ir pasakojimo kūrimui buvo skirtos dvi savaitės. Po pavasario atostogų grįžus į klases, buvo pasakojamos istorijos ir teikiamas grįžtamasis ryšys. Buvo svarbu išklausti pasakojimus ir formuluoti klausimus rusų kalba. Paskutinio etapo metu buvo susitelkta į refleksijas, atsakyta į tris pagrindinius klausimus. Kartu su apibendrinamąja diskusija tai truko vieną pamoką. Refleksijos metu buvo siekiama atkreipti dėmesį į įgytą patirtį ir mokymosi metu patirtus jausmus (Hilzensauer, 2008). Paskutinis etapas ir veikla, susijusi su gimnazistų istorijos pasakojimų kūrimu ir pristatymu – buvo rašomi tyrėjos užrašai ir pastebėjimai.

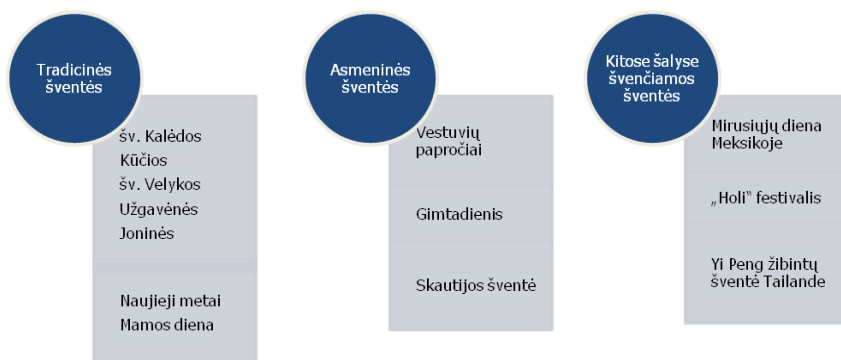
Tyrimo rezultatai ir veiklos iliustracijos

Pirmojo etapo metu bendradarbiauta su 4 klasės gimnaziste, kuri pristatė Užgavėnių tradicijas pasaulyje ir papasakojo kaip jai pavyko išmokyti laisvai kalbėti rusų kalba. Šiame etape, bendradarbiaujant su rusų kalbos mokytoja ir gimnaziste, buvo aptariamos būsimo pranešimo temos ir praktinė užduotis. Pranešimo metu gimnazistė pasakojo apie Užgavėnių tradicijas skirtingose šalyse ir apie tai, kokie metodai jai padeda mokytis kalbų. Pasakojimo pabaigoje gimnazistė uždavė klausimų ir atliko praktinę užduotį – klausimų-atsakymų viktoriną.

Antrojo etapo metu rusų kalbos pamokoje buvo skaitomas tekstas apie tradicines, populiarias arba labai svarbias šventes vienoje ar kitoje šalyje. Perskaičius tekstą, buvo sprendžiamas suskaitmenintas kryžiažodis. Buvo dirbama grupelėmis, veiklos tikslas buvo bendradarbiauti ir dalytis informacija bei aptarti galimas pasakojimų temas.

Pagrindinės gimnazistų pasirinktos temos sudarė tris grupes: tradicinės šventės, asmeninės šventės ir kitose šalyse švenčiamos šventės (žr. 3 pav.). Šventės temos pasakojimui buvo pasirenkamos pagal tai, kokia šventė tuo

metu vyko, pagal šventės populiarumą ir pagal tai, kiek informacijos galima buvo rasti konkrečia tema. Be to, pasakojimo temą gimnazistai rinkosi vedini noro daugiau sužinoti apie žinomų švenčių tradicijas arba susipažinti su mūsų šaliai visiškai nebūdingomis šventėmis. Pasirinkti pasakojimo temą padėjo artimieji, draugai, kompiuteryje sukaupta nuotraukų galerija. Buvo renkamasi ir spontaniškai, tai, „kas šovė į galvą“.

3 pav. Gimnazistų dažniausiai pasakojimui pasirinktos šventės

Mokiniai rinkosi temas vadovaudamiesi skirtingais kriterijais, tačiau pastebimas emocinis stiprus temos pasirinkimo aspektas, dėl to jas sunku griežtai kategorizuoti (žr. 1 lentelę). Dalis jų rinkosi temą, kad būtų „įdomu ir lengva“. Pvz.: R2: „Pasirinkti pristatymo temą nusprendžiau pagal save, kad būtų lengviau ir įdomiau“²⁸. Kiti rinkosi šeimos mėgstamiausią šventę arba įsimintiniausią šventę, pvz. R26: „Temą rinkausi pagal asmeninius norus. Skaidrėse pateikiau pasakojimą per savo šeimą, yra asmeninės nuotraukos ir gražiausios šventės nuotraukos: brolio vestuvių nuotraukos“. Dar kitiems temą pasirinkti padėjo tėtis, mama arba draugai, pvz.: R32: „Tėtis padėjo pasirinkti temą. Nenorėjau labai kalbėti ir ruoštis, nes man visada sunku išmokti rusų kalbos žodžius mintinai“. Kiti temą rinkosi pagal turimą didelį nuotraukų archyvą arba pagal informacijos gausą internete, pvz.: R11: „Pasirinkau šventę apie Naujus Metus, nes man pasirodė lengva tema. Patiko, kad buvo daug informacijos ta tema, kurią galėjau naudoti“. Dar kiti rinkosi mažai žinomas

²⁸ Čia ir toliau mokinių atsakymų kalba netaisyta.

šventes ir norėjo sudominti auditoriją, pvz.: R45: „Norėjau pristatyti šventę, apie kurią niekas nebūtų girdėjęs. Pasirinkau pati, pasirodė įdomu. Pasiruošimas nebuvo sunkus ir varginantis, viskas vyko sklandžiai“. Temos pasirinkimą lėmė ir artėjančios šv. Velykos, pvz.: R6: „Tema padėjo pasirinkti ant stalo gulintis velykinis saldainis“.

Pranešimo metu gimnazistai dažniausiai naudojosi *Power Point* programa. Dalis jų rinkosi vaizdo įrašą arba *Power Point* alternatyvą *Prezi*.

1 lentelė.

Temos aktualizavimas ruošiantis pristatymui

Tema	Potėmė
Temos pasirinkimas pagal įdomumą ir asmeninį apsisprendimą	Pasirinkta tai, kas įdomu ir lengva
	Tema pasirinkta dėl asmeninių norų
	Pasakojimo tema pasirinkta atsitiktinai
Temos pasirinkimas remiantis savo ir / ar kitų patirtimi	Tema savarankiškai pasirinkta paties mokinio
	Tema pasirinkta padedant mokytojai
	Tema pasirinkta padedant draugui
	Tema pasirinkta padedant tėvui
	Tema pasirinkta padedant mamai
Temos pasirinkimas remiantis aplinkos stebėjimu ir informacijos šaltiniais	Pasirinkta artimiausios šventės tema
	Pasirinkimas sustiprintas didelės informacijos gausos
	Tema pasirinkta dėl turimo didelio nuotraukų archyvo
	Tema pasirinkta remiantis informacija internete
	Tema pasirinkta pagal tai, kad šventė – mažai žinoma
Temos pasirinkimas pagal šventės populiarumą	Pasirinkta populiari šventė
	Pasirinkta šeimos mėgstamiausia šventė

Pasakojimų metu buvo pristatomos švenčių tradicijos ir puoselėjamos vertybės, atskleidžiamas asmeninis indėlis ir susidomėjimas švente. Dalis gimnazistų stengėsi papasakoti apie šventės istoriją arba tradicijas, kiti atskleidė asmeninį ir šeimos santykį su švente, dar kiti pasirinko pasakoti apie mažai žinomas šventes ir siekė supažindinti klasės draugus su kitų šalių tradicijomis ir vertybėmis. Pranešimų metu gimnazistai naudojo nuotraukas, iliustruojančias pristatomą šventę, pasakojo apie tradicijas remdamiesi surinktų duomenų analize bei atskleidė savo santykį su švente: kalbėjo apie šv. Velykų margučių marginimą kartu su šeima, kalėdinio pyrago kepimą, mamos dengiamą šv. Velykų stalą ir šventinius pusryčius, šv. Velykų pamaldas

bažnyčioje, Joninių laužus su artimais šeimos nariais arba draugais, Užgavėnių blynus ir pan.

Refleksijų rezultatai parodė, kad mokiniams buvo naudinga ruoštis pasakoti istoriją. Visų pirma gimnazistai teigė patobulinę kalbėjimo įgūdžius (R28: „Manau, mano kalba tapo rišlesnė bei sužinojau daug naujų žodžių ir išsireiškimų“), gavę galimybę panaudoti naujus žodžius įvairiose situacijose (R33: „Daug žodžių – papildžiau savo žodyną ir pagerinau tarimą“), išsamiau susipažinę su švenčių tradicijomis, suvokę šeimos ir šventės sąsajas (R22: „Išmokau ne tik apie savo ruošiamą šventę daugiau, bet ir apie kitų šalių šventes“), sustiprinę kūrybinius gebėjimus (R14: „Pasakojau apie gimtadienį ir man patiko, nes tai šventė su artimais draugais. Daug laiko sugaišau prie šio darbo, nes kūriau tekstą ir montavau. Daug skaičiau“) ir viešojo kalbėjimo gebėjimus (R25: „Įgijau patirties kalbėti prieš auditoriją“) (žr. 2 lentelę).

2 lentelė.

Pasakojimo atradimai ir nauda

Tema	Potėmė
Naujų žodžių ir kalbinių konstrukcijų įsisavinimas	Naujų žodžių įsiminimas
	Kalbėjimo įgūdžių tobulinimas
	Vertimo gebėjimų įtvirtinimas
	Tarties tobulinimas
	Gramatikos supratimas
	Rašymas kompiuteriu rusišku raidynu
Naujos informacijos struktūravimas	Temos pristatymo gebėjimų įtvirtinimas
	Informacijos paieška ir atranka
	Apibendrinimų rašymas
	Kito mokinio sakomos informacijos girdėjimas
Švenčių tradicijų ir šventės su šeima svarbos supratimas	Tradicijų suvokimas
	Savo šalies ir kitų šalių kultūros pažinimas
	Švenčių papročių įsąmoninimas
	Švenčių ir istorijos pažinimas
Kūrybinių gebėjimų stiprinimas	Filmukų kūrimo mokymasis
	Skaidrių ruošimo technikos perpratimas
Viešojo kalbėjimo gebėjimų įgijimas	Laisvo kalbėjimo mokymasis
	Džiaugsmas, kai kiti klauso kalbėtojo
	Laisvas kalbėjimas

Aptariant pasakojimus, pastebėta, kad gimnazistai labai susitelkė į savo pranešimus ir tik keletas paminėjo, kad patiko klausytis kitų ir klausantis daugiau sužinoti apie šventes. Labiausiai susitelkta į informacijos paiešką,

mokymąsi sklandžiai papasakoti, teisingą žodžių rašymą. Pasigesta įdomesnių pranešimų, kai kur daug teksto ir informacijos buvo nukopijuota iš interneto. Tačiau buvo ir labai gražių pranešimų, kuriais gimnazistai atskleidė savo santykį su švente ir puoselėjamas tradicijas, pateikė diskusijai svarbių apibendrinamųjų teiginių. Keletas gimnazistų refleksijoje teigė, kad niekas nepasikeitė ir jie nieko neišmoko, nes nepatinka kalba, kurią mokosi. Tačiau apskritai gimnazistai ruošėsi ir gražiai pasakojo laikydamiesi pagrindinės pasirinktos temos ir papildydami pasakojimus iliustracijomis.

Pranešimų metu kilo įvairių jausmų. Dalis gimnazistų teigė, kad jų rusų kalba patobulėjo, o jie patys įgijo viešojo kalbėjimo įgūdžių, tačiau užduotis sukėlė nemažai skirtingų jausmų – nuo pasitenkinimo, kad viskas pavyko, iki didelio jaudulio ir nenoro pasakoti istorijos (žr. 3 lentelę). Teigiama reakcija susijusi su tuo, kad kiti mokiniai klausė pasakojimo (R17: „Pasirinkau Kalėdas, nes tai mano mėgstamiausia šventė. Pristatymo metu jaučiausi puikiai. Patiko, kad manęs klausė. Patiko tokia užduotis“). Teigta, kad patiko pats ruošimosi procesas (R14: „Jaučiausi gerai ir man patiko, nes patiko pats kūrimo procesas, filmo montavimas. Užtrukau daug laiko“). Teigiami jausmai siejami ir su tuo, kad patiko ieškoti informacijos, ją apibendrinti ir pateikti auditorijai (R18: „Pristatymas labai patiko, jo metu jaučiausi labai gerai. Patiko ieškoti informacijos, plėsti savo akiratį“). Užduotis, deja, kėlė ir neigiamų jausmų. Teigta, kad „tokios užduotys nervina“ (R27), „užduotis užėmė daug laiko“ (R28), „užduotis kėlė stresą“ (R30) arba „užduoties pristatymo metu jaučiausi nejaukiai, nes reikėjo viešai kalbėti“ (R4).

3 lentelė.

Jausmai rengiantis pasakojimui ir pasakojant

Tema	Potemė
Teigiami jausmai	Pristatymo metu jautėsi ramiai
	Patiko pasakoti klausytojams
	Patiko klasės draugų reakcija
	Patiko kurti ir montuoti vaizdo medžiagą
	Patiko, kad kiti klausėsi pasakojimo
	Pasiruošimo metu pradėjo patikti
	Patiko kurti projektą, tik norėjosi tai daryti ne individualiai
	Jaudinosi, bet patiko, kad galima laisvai skaityti
	Teigiamai nuteikė pedagogės
	Jaudinosi kalbėti

Tema	Potėmė
Neigiami jausmai	Nejaukumo jausmas pristatymo metu
	Pristatymai žodžiu „gadina nervus“
	Nelabai patiko, nes daug darbo
	Užduotis kelia stresą
	Nepatiko, nes negalėjo laisvai kalbėti
	Nepatiko tai, kad gerai nemokėjo savo pranešimo
	Jautė, kad nežino, ar gerai kalba
	Nepatiko pagrindinė tema

Neigiamus jausmus galbūt kėlė tai, kad reikėjo išstoti su pranešimu prieš klasę bei pateikti jau susintetintą ir apdorotą informaciją. Įvertinimo aspektas čia nėra minimas, nes mokiniai galėjo repetuoti ir pristatyti temą kelis kartus. Daugiau visgi čia dominuoja emocinis aspektas, nes reikėjo parodyti savo lingvistinius ir viešojo kalbėjimo gebėjimus. Kitą su neigiamais jausmais susijusį aspektą galima būtų įvardinti mokėjimo mokytis gebėjimą, nes reikėjo suprasti užduoties naudą ir dirbti nemažai savarankiškai. Trečiasis neigiamas pojūtis daugiau susijęs su streso valdymu, nes kiti mokiniai klausėsi pranešimo ir uždavė klausimus, o tai kėlė nejaukumo jausmą.

Apibendrinant galima teigti, kad ne visiems besimokantiejiems tokia užduotis sukėlė teigiamų emocijų. Kai kurie nežinojo, ar gerai taria, kitiems nepatiko užduotis ar nesinorėjo dirbti vieniems. Vis dėlto didelė dalis mokinių buvo patenkinti, suvokė šio metodo pritaikymo galimybes ir prasmę, atidžiai klausėsi klasės draugų pranešimų. Ateityje vis dėlto reikėtų tokias užduotis siūlyti atlikti grupėmis ir įtraukti įvairesnių pranešimo formų (istorijos pasakojimo metodas leidžia vaidinti arba pasinaudoti žaidybinio elementais, t. y. sukurti virtualią istoriją).

Veiklos tyrimo organizatorės *apibendrinimai remiantis tyrėjo užrašais ir rekomendacinės pastabos:*

1. Dauguma mokinių repetavo ir stengėsi istorijos pasakojimo tekstą „prisijaukinti“, supaprastinti ir padaryti jį suprantamą. Tačiau dalis gimnazistų atliko *Google* vertimą, todėl jiems buvo sunku susikaupti ir patiems suprasti, ką sako; tai trikėdė mokinius ir trukdė kokybiškai pristatyti pasirinktą temą. Taigi, reikėtų kalbėtis su mokiniais apie tai, kaip atrinkti informaciją ir padaryti ją patrauklią bei lengvai skaitomą.

2. Atlikdami istorijos pasakojimo užduotį, užtrukome tikrai nemažai: vietoje dviejų planuotų pamokų teko darbuotis keturias, nes kai kurie gimnazistai buvo savimi nepatenkinti, norėjo dar kartą pabandyti ir, žinoma, gauti daugiau taškų už šį darbą. Šiuo atveju reikėtų aiškiau apibrėžti vertinimo kriterijus, pasiruošimo metu vis priminti apie tai, kas bus svarbu pranešimo metu, nuolatos klausti mokinių, kaip jiems sekasi, bei aktyviau padėti ruoštis.

3. Gimnazistų, pasirinkusių asmeniškai svarbią temą, pasakojimai buvo daug įdomesni. Šiems mokiniams daug lengviau sekėsi kalbėti ir perteikti jausmus, nei tiems, kurie pasirinko temas spontaniškai arba patariant artimiesiems. Buvo ir tokių mokinių, kurie pranešimo metu neatitraukė žvilgsnio nuo teksto ir po to reflektuodami prisipažino, kad jautėsi blogai, nes prastai pasiruošė. Vadinasi, mokiniai stebi aplinką, kitų pranešimus ir vertina savo pasiruošimą lygindami su kitais mokiniais. Čia turėjo įtakos ir vertinimo sistema, nes už pasakojimą stengiantis tik žvilgtelėti į tekstą buvo skiriami trys balai, už nuoseklumą pristatant temą – du balai, už vaizdinę raišką – du balai, už apibendrinamąsias išvadas pabaigoje – du balai ir už aktyvų dalyvavimą teikiant grįžtamąjį ryšį – 1 balas.

4. Dauguma mokinių pasitelkė pateiktis ir buvo labai nustebę bei sužavėti matydami klasės draugų sukurtus vaizdinius pasakojimus. Šis susižavėjimas skatino sunkesnę kelią pasirinkusius mokinius stengtis ir suteikė pasitenkinimo jausmą. Būtų galima patobulinti šios veiklos principą ir organizuoti istorijos pasakojimą ne individualiai, bet grupėmis.

5. Pastebėta, kad dalis gimnazistų sunkiai valdo IKT, jiems nepavyksta atsisiųsti dokumento arba įsikelti medžiagos į katalogą, paruoštą pranešimams. Dėl to mokiniai išsigąsta, nejaukiai jaučiasi klasėje. Taigi tokių užduočių reikėtų pasiūlyti dažniau, kad mokiniai išmokytų pasiruošti ir įsikelti medžiagą pranešimų pertraukos metu. Pastebėta, kad mokiniai padeda vieni kitiems, nors kartais ir pajuokauja, kai vienam ar kitam nevyksta perkelti ar atverti vaizdo medžiagos.

6. Planuojant istorijos pasakojimo galimybes, mokiniams buvo suteikta galimybė pasirinkti: kurti vaizdo medžiagą, pasitelkti nuotraukas arba pasakoti naudojantis gestais ir mimika. Šiuo atveju tikriausiai reikėtų labiau apibrėžti pasirinkimo variantus, nes tik ne didelė dalis mokinių nuėjo sunkiausiu, tačiau įdomiausiu keliu (kūrė filmuką, parinko muzikos takelį ir pateikė istoriją),

dauguma rinkosi *PowerPoint* programą, keletas – muzikos takelį ir pasakojimą žodžiu. Todėl individualus indėlis buvo labai nevienodas ir tai apsunkino vertinimą.

7. Viena iš keturių klasių vangiai įsitraukė į tyrimą, nenorėjo interaktyvių užduočių ir prašydavo skaityti iš knygų bei atlikti užduotis raštu. Tačiau pabaigoje, jau pasidžiaugus visų pranešimais ir atlikus istorijos pasakojimo užduotis, jautėsi labai smagiai ir prašė daugiau istorijos pasakojimo užduočių bei minėjo, kad klausydamiesi kitų išmoko naujų žodžių ir geriau pažino kitus. Vadinas, reikėtų kartu su mokiniais ieškoti paskatų ir kalbėtis apie tai, kodėl svarbu atlikti šias užduotis.

Išvados ir rekomendacijos

Istorijos pasakojimo metodas yra naudingas užsienio kalbų pamokose dėl įvairių teigiamų aspektų. Jis skatina savarankiškai skaityti informaciją užsienio kalba už mokyklos ribų ir apdoroti atrinktą pasakojimui tinkamą informaciją. Pasakojimo turinio kūrimas suteikia galimybę panaudoti išmokus žodžius naujame kontekste ir pakartoti gramatines konstrukcijas. Istorijos kūrimas ir pasakojimas plėtoja mokinių kūrybingumą ir lavina vaizduotę. Mokomasi būti atidžiam ir sekti kito asmens pasakojimą bei mokytis iš kito patirties. Pasiruošimas pasakoti istoriją ir pasakojimas skatina panaudoti turimas žinias naujame lygmenyje: susieti patirtį, ekspresiją, dėmesingumą. Istorijos pasakojimas suteikia galimybę pažinti kitas šalis ir kitas kultūras bei palyginti jas tarpusavyje išryškinant vertybines nuostatas. Istorijos pasakojimas skatina mokytis savarankiškai ir pasakojant pateikti savo kalbines konstrukcijas. Šis metodas siejamas su informacijos paieška ir sisteminimu, temos išsigryninimu ir siužeto kūrimu, gramatinių konstrukcijų naudojimu ir tarties lavinimu.

Ruošiant minėtojo tipo užduotis, rekomenduojama labiau susieti istorijos pasakojimą su žaidybinimo elementais: planuoti pranešimą naudojantis žaidimo įrankiu *RibbonHero*, skatinti kurti pasakojimus arba filmukus naudojantis programavimo įrankiais. Taip pat galima įtraukti ir

Dualingo arba *BliuBliu* programos – tai skatintų kuriant istoriją intensyviai mokytis kalbos ir naujų žodžių.

Literatūra

- Chiu, L., F. (2003). Transformational potential of focus group practice in participatory action research. *Action Research*, 1(2), 165–183.
- Hilzensauer, W. (2008). Theoretische Zugänge und Methoden zur Reflexion des Lernens. Ein Diskussionsbeitrag. *Bildungsforschung*, 5(2), 1–18. Prieiga per internetą: https://www.pedocs.de/volltexte/2014/4597/pdf/bf_2008_2_Hilzensauer_Theoretische_Zugaenge.pdf.
- Kubaneck, A. (2012). Überlegungen zum Stellenwert eines „narrativen Prinzips“ im Fremdsprachenunterricht. *Babylonia*, 2, 61–68. Prieiga per internetą: http://babylonia.ch/fileadmin/user_upload/documents/2012-2/Baby2012_2kubaneck.pdf.
- Leonavičienė, V. & Salienė, V. (2013). Inovatyvūs kalbų mokymo(si) metodai šiuolaikiniame ugdymo kontekste. *Žmogus ir žodis*, 1, 139–143. Prieiga per internetą: <http://www.biblioteka.vpu.lt/zmogusirzodis/PDF/didaktinelingvistika/2013/leonav.sal139-143.pdf>.
- Morra, S. (2013). 8 Steps to Great Digital Storytelling. *Transform Learning*. Prieiga per internetą: <https://samanthamorra.com/2013/06/05/edudemic-article-on-digital-storytelling/>.
- Nünning, A. & Nünning, V. (2010). Narrative Kompetenz. *Lexikon Fremdsprachendidaktik*, 229–230. Stuttgart: Metzler.
- Otto, D. & Becker, S. (2016). Digital Storytelling als Methode für vernetztes Lernen in interkulturellen und interdisziplinären Lehrformaten. In N. Apostolopoulos, W. Coy, K. von Köckritz, U. Mußmann, H. Schaumburg, A. Schwill (Eds.), *Grundfragen Multimedialen Lehrens und Lernens: die offene Hochschule: Vernetztes Lehren und Lernen. Tagungsband* (pp. 51–62). Münster: Waxmann. Prieiga per internetą: <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0168-ss0ar-49136-7>.

- Rupšienė, L. (2007). *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*.
Metodinė knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Sammer, P. (2014). *Storytelling. Die Zukunft von PR und Marketing*. Köln:
O`Reilly.
- Tandzegolskienė, I. & Pileckaitė, R. (2010). Socialinių mokslų srities studentų
savarankiškos veiklos raiška universitetinėse studijose. *Pedagogika*,
97, 43–49. Prieiga per internetą:
[http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-
001:J.04~2010~1367170854189/DS.002.0.01.ARTIC](http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-001:J.04~2010~1367170854189/DS.002.0.01.ARTIC).
- Vaih-Bauer, Ch. (2017). Storytelling als Textmuster auf dem Weg zur
Etablierung. *Textspiele in der Wirtschaftskommunikation*, 185–216.
- Žydzianaitė, V. (2011). *Baigiamojo darbo rengimo metodologija*. Mokojoji
knyga. Klaipėda: Klaipėdos kolegija.

Ilona Tandzegolskienė

Vytautas Magnus University, Lithuania; ilona.tandzegolskiene@vdu.lt

Asta Balčiūnaitienė

Vytautas Magnus University, Lithuania; asta.balciunaitiene@vdu.lt

DEVELOPMENT OF SPEAKING ABILITIES USING INNOVATIVE EDUCATION STRATEGIES: STORYTELLING CASE IN FOREIGN LANGUAGES CLASSROOMS

Summary: The article aims to present the storytelling method, which could be applied in teaching/learning foreign languages. Storytelling enables learners to analyse actual topics using the gathered information, to solve problems emphasizing personal experiences and values as well as to listen to other stories and share valuable information. On the one hand, communicative skills are developed through storytelling processes at the same time improving students' pronunciation, increasing vocabulary, brushing up their grammatical and sentence structure skills. Moreover, young learners' problem-solving skills are also developed, when they try to remember the received information and answer the questions during the limited time. On the other hand, the use of storytelling method enables teachers to inspire young learners to share their experiences, and to improve their linguistic abilities. The participation in these information sharing activities motivate young learners to be open-minded and encourage them to study individually. The article overviews the importance of the storytelling method on the theoretical level as well as introduces the usefulness of storytelling elements in foreign language classes on the empirical level. The research was planned and performed in X Kaunas Gymnasium, in which the second-grade young learners (average age of the participants was 16 years old) created and presented their stories on the topic "My Festive Day". The results of the research demonstrate that young learners were more engaged in prepared materials and managed to communicate using new linguistic constructions. What is more, while listening to other presenters they learned about various holiday traditions, different personal attitudes and, consequently, improved their listening, sentence structure and other communicative skills. The participants of the research emphasized that it was interesting for them to prepare storytelling tasks – to write, read the material and to activate the gained information. During the implementation of the storytelling method, a negative aspect related to emotions was observed, and also a lack of stress management and learning to learn skills was determined.

Keywords: foreign language learning; innovative education strategies; young learners; storytelling method.